

Die Geskiedenis van Hercules.

I.

Hercules het in 1897 begin as Hermanstad op 'n gedeelte van die oorspronklike plaas Daspoort.

Deur die groei van Pretoria het die inwoners al verder van Kerkplein (vroeër Markplein) begin woon totdat die oorspronklik opgemete erwe nie meer genoeg woonplek vir die steeds groeiende bevolking kon bied nie en nuwe blokke erwe, noord, suid oos en wes van die teenswoordige stad Pretoria, opgemeet moes word.

Een van die nuwe woonbuurtes was dan Hermanstad wat in 1897, deur landmeter M. H. Walker in opdrag van Karel Rood en S. Michaelson, in 350 erwe opgemeet is.

Hierdie gedeelte was 134 morges 361 vk. roede groot en het deel gevorm van die oorspronklike plaas Daspoort wat in lening uitgegee is aan F. W. S. du Plessis op 8 Maart 1856 nadat 'n gedeelte toe alreeds verkoop is deur J. J. P. Prinsloo aan President M. W. Pretorius in 1853.

Die gedeelte van Daspoort wat in 1853 deur Pres. M. W. Pretorius gekoop is, was 461 morges groot en het geloop vanaf Prinshof (waar die Algemene Hospitaal is) deur die Apiesrivier tot in die middestad van Pretoria.

Die kaart in die Landmetergeneraalkantore is nie duidelik hieromtrent nie, en dit skyn asof Daspoort se grense al met Boomstraat tot by Von Wiellighstraat gegaan het en vandaar met 'n skuinslyn na die Daspoortrand waar die baken is tussen Broekskeur en Zandfontein.

Volgens die erweboeke van Pretoria in die Akteskantore, wil dit egter voorkom asof die gedeelte tussen Boomstraat en Pretoriusstraat nog op die plaas Daspoort lê want met die inskrywe van die eerste eienare in die erweboeke word daar verwys na die erwe as gedeeltes van die oorspronklike plaas Daspoort.⁽¹⁾

Vanaf 1860 is die deel van die plaas Daspoort, Suid van die Daspoortrand wat J. J. P. Prinsloo aan M. W. Pretorius verkoop het in 1853, van die oorspronklike plaas weggeneem en word daarna nooit weer na die deel verwys as Daspoort nie, maar wel as dorpsgronde van Pretoria.

Die res van die plaas Daspoort het ook na 1856 gedurig verander van eienare. In 1874 het J. C. Nielen Marais (die vader van Eugene Marais) en Mevr. Verdoorn, wat vandag in Elma Court woon, en die oupa van Mnr. Verdoorn van die Landmetergeneraal se kantore⁽²⁾ die gedeelte van die plaas Daspoort, oos van Apiesrivier en noord van die Daspoortrand, gekoop en dit Les Marais genoem.

Gaandeweg het die naam Daspoort dan begin verdwyn oor sekere dele sodat in die negentiger jare van die 19de eeu, daar in die transportaktes gepraat word van Daspoort as deel van Les Marais en van Les Marais as deel van Daspoort.

Die gedeelte wes van die Apiesrivier en noord van die Daspoortrand, het Daspoort gebly en het in 1880 aan M. J. Hermann behoort wat sy opstal en meule behad het waar die sementfabriek en koringmeule vandag in Hercules staan.

M. J. Hermann was twee maal getroud en die plaas Daspoort word later verder verdeel tussen die kinders. Hendrik Balthazar Klopper Hermann het die gedeelte gekry waar die sportvelde van Hercules en die Hoërskool is; Petrus Gerhardus Kruger (skoonseun) die gedeelte van Daspoort wat aan Claremont grens; Johannes Lodewikus Snyman en Anthonie Phillipus Meyer (skoonseuns) die gedeelte bekend as Daspoort Estate; Pretorius (ook 'n skoonseun) Pretorius Estate, terwyl Paul Hermann en Matthys Johannes Hermann die gedeelte gekry het waar Pretoria Gardens tans is.

Die Oostelike gedeelte van Daspoort, wat Les Marais geword het, het ook verskeie base gehad soos reeds genoem J. C. Nielen Marais, wat weer gedeeltes verkoop het aan C. N. Smit, J. C. Lys en Eloff van wie ons die teenswoordige naam Eloffsdal kry.

As ons Pretoria in sy geheel neem dan lê seker 'n baie groot gedeelte daarvan op die oorspronklike plaas Daspoort want die volgende voorstede en dele was vroeër almal dele van Daspoort: Die Noordelike deel van die middestad vanaf Pretoriusstraat, Daspoort, Daspoort Estate, Hermanstad, Pretoria Gardens, Roseville, Les Marais, Eloffsdal, Capital Park en Prinshoff.⁽³⁾

R. PEACOCK.

(1) en (2) is gegewens wat verkry is ná die opstel van die werkie, „Die Geskiedenis van Hercules” deur R. Peacock. Origens is dit 'n samevatting uit genoemde werkie waarin alle dokumentêre gegewens aangegee word.

(3) Waar in hierdie artikel hoofsaaklik stil gestaan is by die plaas Daspoort, sal in die volgende artikels aangetoon word hoedat Hermanstad en die ander voorstede op die Plaas Daspoort-Wes van die Apiesrivier gegroei het tot Hercules wat op sy beurt nadat hy 'n eie munisipaliteit gehad het, weer ingelyf is by Pretoria

OBITUARY

It is with deep regret that we have to report the death of Mr. Charles Basson. Mr Basson was one of our Foundation Members and always took a keen interest in the various activities of our Association. Our most sincere sympathy is extended to his family thus bereaved.